

4. Het grote conflict: Staan voor de waarheid

In de studie van deze week komen twee thema's aan bod: staande blijven (standhouden / overwinnaars zijn) en waarheid. Staan voor de waarheid... Als er een vraag is die in deze context zeker op zijn plaats is, dan is het wel de vraag die Pilatus stelde: "Wat is waarheid?" (Johannes 18,17-18) Verbind je 'waarheid' met 'standhouden', dan komt er nog een belangrijke vraag bij. In het studieboekje worden voorbeelden aangehaald van mensen die standhielden tot in de (martel)dood. Hoe ver zou jij gaan? Waarvoor en waarom? En waarvoor niet?

1/ Waarheid - Bijbels Hebreeuws versus Grieks-Romeins denken

In christelijke kringen heeft het woord 'waarheid' een heel specifieke invulling gekregen. Meestal wordt het gekoppeld aan de leer van de kerk (leerstellingen, dogma's). Dan hoor je uitspraken als 'wij hebben de waarheid', 'de waarheid aannemen', 'staan voor de waarheid' (soms lijkt het zelfs alsof je bereid moet zijn om te sterven voor elk van onze leerpunten ...). Er is echter een groot verschil tussen het bijbelse Hebreeuwse denken en het Grieks-Romeinse denken (waarvan wij, christenen, erfgenamen zijn: elke kerk vindt van zichzelf dat ze dé Waarheid heeft). Dit heeft te maken met het denken, maar ook met taal.

In de Grieks-Romeinse mentaliteit worden begrippen opgesloten, scherp omljnd. Ergens in de erfenis van het Platonisme is de idee ontstaan van een eeuwige, alles funderende waarheid. Er wordt gewerkt met absolute definities. De 'encyclopedie' is hier een goed voorbeeld van (in de kerk wordt dit een lijst met afgebakende leerstellige punten). Het denken is exclusief (of dit... of dat: het ene sluit het andere uit). Die exclusiviteit zorgt ervoor dat iedere groep a.h.w. vecht voor eigen gelijk en leidde voor tal van conflicten (ook nu nog): rivaliteit, scheuringen, excommunicaties, godsdienstoorlogen ...

De Hebreeuwse taal is rijk en open (niet te vatten in één scherpomlijnd begrip - zo betekent TOV niet enkel goed, maar ook nuttig, mooi, aangenaam, wat gelukkig maakt), speels, beeldend, associatief (roept andere teksten, verhalen en begrippen op), complementair (én... én: het ene sluit het andere niet noodzakelijk uit). Dit zorgt voor een heerlijke diversiteit.

Nota

Deze diversiteit vind je al in het verhaal van de stad en toren van Babel. "Ooit werd er op de hele aarde één enkele taal gesproken (Lett.: één van taal en één van spraak – het woord DAVAR betekent zowel woord, als daad en gebeurtenis) ... laat Ons nederdalen en daar hun taal verwarren." Genesis 11: 1,7 Het begrip 'Babylonische verwarring' hoor je vaak in de context van 'de waarheid'. Dan heeft men het over het nefaste samengaan van waarheid en leugen, en ook: als we niet precies hetzelfde geloven dan is dat verwarring troef. Nochtans is het Hebreeuwse woord 'verwarren' een positief woord: BALAL betekent 'mengen', zoals olie, water, meel en desem worden gemengd zodat er iets moois, iets goeds kan ontstaan! God zet zich af tegen opgedrongen eenvormigheid.

GELOOFSPUNTEN OP PAPIER

Adventisten hebben lang gezegd dat zij de geloofspunten nooit op papier zouden willen zetten. Eén van onze pioniers, John Loughborough, vat goed samen hoe adventisten tegen geloofspunten (een credo) aankeken: 'De eerste stap van geloofsafval is het samenstellen van een credo, dat bepaalt wat we moeten geloven.

De tweede is het credo bestempelen tot een eis voor lidmaatschap. **De derde** is om leden te onderzoeken op grond van dit credo. **De vierde stap** is om de mensen die het credo niet aanhangen ketter te noemen.

En de vijfde is om deze mensen te vervolgen.' Geloofspunten werden gezien als een potentieel gevaar, zeker als ze zouden moeten bepalen wat leden geloven.

Het duurde tot 1872 voordat de Adventkerk zich wilde branden aan het opstellen van geloofspunten. Maar deze geloofspunten waren anders dan die van andere kerken. Bovenaan, in een preambule, stond: 'Adventisten hebben geen credo, behalve de Bijbel.'

1. Hoe zou jij 'waarheid' definiëren?
2. Een hele moeilijke: Hoe ver zou jij gaan? Waarom en waarvoor (en waarvoor niet)?
3. Hoe reageer jij op die tegenstelling 'eenvormigheid' – 'diversiteit'? Mag diversiteit ook in het kader van kerk en geloof? Indien niet: waarom niet? Indien wel: hoever kun of mag je daarin gaan?
4. In Ef 3:10 heeft Paulus het over 'Gods wijsheid in al haar schakeringen' (lett.: veelkleurig). Hoe kan dit tot uiting komen als iedereen op dezelfde manier zwart-wit moet denken en spreken en handelen?
5. Bespreek samen de houding van onze pioniers (kadertje hierboven).

2/ Waarheid in de Bijbel

De Hebreeuwse woorden voor 'waarheid' zijn EMETH en EMOENAH, van het werkwoord AMAN (waar ons woord 'amen' van is afgeleid). Dit is geen stelsel van juiste, correcte gegevens. Het betekent eerder trouw, vertrouwen en betrouwbaarheid, eerlijkheid, integriteit en authenticiteit, stabiliteit. Een goede vertaling is ook 'waarachtigheid'. Het heeft dus minder te maken met theorie (zoals theologie, doctrines) dan met een levenshouding. De begrippen trouw (betrouwbaarheid) en vertrouwen maken duidelijk dat het zich vooral situeert in het relationele, hoe je omgaat met elkaar (mensen onderling - mensen en God), waarbij van beide kanten iets verwacht kan worden.

Het beeld dat aan de basis ligt is dat van een mama of een voedster die een kind stevig in de armen houdt, met alle relationele intensiteit die erbij hoort (zorg, liefde, vertrouwensband, ...). Merk op dat hier weinig theoretische kennis bij komt kijken.

Interessant gegeven: die Hebreeuwse woorden worden ook vertaald als 'geloof' en 'geloven'. Een goed voorbeeld vind je in Habakuk 2:4 "De rechtvaardige zal leven door zijn trouw (EMOENAH – zie hierboven)." (NBV) – "De rechtvaardige zal door zijn geloof (EMOENAH) leven." (NBG)

Dit leidt dan wel tot de idee "Je moet de waarheid (de leer) geloven" (en dus aannemen). Terecht?

Een waarachtige God

De woorden EMETH en EMOENA worden ook toegepast op God. Ze worden heel vaak vermeld in samenhang met zijn liefde, genade, barmhartigheid (= relationeel!) en rechtvaardigheid (dit laatste is geen juridisch begrip, maar geeft aan dat God het goede wil bewerken of herstellen).

Psalm 86:15 "U, Heer, bent een God die liefdevol is en genadig, geduldig, trouw en waarachtig (EMETH)".

Jeremia 4:2 "...dan zult gij zweren: „zo waar de Here leeft”, in waarheid (EMETH), recht en gerechtigheid, en de volken zullen elkander in Hem de zegen toebidden." (NBG)

EMETH, een levenshouding, een manier van leven en van optreden, zowel van God als van zijn volk!

3/ EMOENAH bij Habakuk– waarheid, (ver)trouw(en)

"Wie niet oprecht is kwijnt weg, maar de rechtvaardige zal leven door zijn trouw (geloof, waarheid, waarachtigheid." Habakuk 2:4 Een vers dat Paulus enkele keren aangreep voor zijn betoog, en wat in christelijke kringen geleid heeft tot heel veel, vaak theoretische, discussies.

Voor Habakuk lag dat heel anders. Voor hem was het heel concreet. Hij leefde in een tijd van groot onrecht en geweld (zowel van binnenuit als van vijandige volken). Hij zit met allerlei vragen en heeft het bijzonder moeilijk om staande te blijven. Zoveel onzekerheid, zoveel kwaad... In deze situatie wordt hij aangemoedigd om te blijven gaan voor EMETH, waarheid – waarachtigheid - trouw (een goede levenshouding) - vertrouwen.

Hoe groot is onze trouw? Als een en ander wankelt om ons heen, laat onze goedheid en trouw dan niet wankelen! Trouw aan God en aan zijn raadgevingen... ook: In hoeverre ben je trouw aan je principes, aan jezelf (authenticiteit)? Hoe trouw ben je aan je naaste? In hoeverre kan de ander op jou rekenen.

En tenslotte, van levensbelang: wat er ook gebeurt, **verlies je vertrouwen** niet (cf. het beeld van moeder en kind). Er gebeurt veel om ons heen, in de wereld, soms helaas ook in ons leven... Het gevaar bestaat om de moed te verliezen, je hoop te verliezen, zelfs om wat verbitterd te raken. Alleen, dat helpt je geen stap verder, integendeel. Als die EMETH /EMOENA mij maar helpt om mij op te richten, als ik maar kracht krijg of vind om staande te blijven

Het laatste vers is wel heel mooi: "*hij maakt mijn voeten snel als hinden, hij laat mij over mijn bergen gaan*" (Lees Hab 3:17-19!). Vertrouwen helpt om een beetje **lichtvoetigheid** weer je leven binnen te brengen, en de gebeurtenissen en omstandigheden **niet allesbepalend** te laten zijn. Heel anders dan de soms zware druk die een absolute theoretische waarheid die, in alle punten, begrepen en aanvaard moet worden met zich meebrengt!

6. Bespreek samen de betekenis van het Hebreeuwse begrip 'waarheid' (EMETH / EMOENAH).

Verandert dit je kijk op 'waarheid'? Spreek hierover met elkaar.

7. Wat is je reactie op het gegeven dat wanneer 'waarheid' ter sprake komt i.v.m. God, dit vaak verbonden wordt met liefde, goedheid, genade, rechtvaardigheid, ...? Zou ook bij ons hierop de nadruk moeten liggen?

8. Bespreek samen het voorbeeld van Habakuk.

4/ "Ik ben de weg, de waarheid en het leven." – Johannes 14:6

Bij Jezus' tijdgenoten riep wat Jezus zegt heel andere associaties op dan wat er in sommige christelijke kringen van gemaakt wordt. 'De weg' was een beeld voor de Torah (niet 'wet', wel 'Gods raadgevingen' voor een goed

en mooi **leven**: “Volg steeds **de weg** die hij u heeft geweest, dan zult u **in leven** blijven en **er wél bij varen** en lang mogen wonen in het land dat u in bezit krijgt.” (Deut 5:33). De idee is niet statisch maar heel dynamisch: een weg bewandel je: “Uw goedertierenheid houd ik voor ogen, en **ik wandel** in uw waarheid.” (EMETH) Ps 26:3 Daar wordt ook het begrip ‘waarheid’ aan gekoppeld: “Ik verkies **de weg der waarheid** (EMOENAH), Ik stel uw verordeningen voor mij.” (Psalm 119:30)

In hetzelfde hoofdstuk 14 van Johannes gaat Jezus in dezelfde richting: “**Waarachtig** (lett.: AMEN, van het hebreeuwse werkwoord AMAN!), “Ik verzeker jullie: wie op mij **vertrouwt** (of: wie mij gelooft) zal hetzelfde **doen als ik...**” (v. 12) En in v. 15 “Als je mij liefhebt, **houd je dan aan mijn geboden.**”

Niet zozeer de theorie telt, wel de praktijk, je leven! Uiteraard komt er ook een zekere kennis bij kijken: “Wie mijn geboden **kent en zich eraan houdt**, heeft mij lief.” (v. 21) Dezelfde combinatie van ‘kennen’ en ‘doen’ vind je al in de Bergrede: “Wie deze woorden van mij **hoort en ernaar handelt**, kan vergeleken worden met een verstandig man, die zijn huis bouwde op een rots.” (Mat 7:24)

9. **Bespreek samen hoe ‘kennen’ en ‘doen’ zich tot elkaar verhouden (lees ook Mt 27:20-23; 24:45; 25:35-40; Denk je dat wij in de Adventkerk een goed evenwicht gevonden hebben?)**
10. **Hoe versta ja wat Jezus zegt over de weg, de waarheid en het leven?**
11. **“Hetzelfde doen als Jezus...” Wat houdt dit in volgens jou?**

5/ Standhouden: het voorbeeld van Daniël en zijn vrienden

De geschiedenis van Daniël en zijn vrienden wordt wel vaker aangehaald als voorbeeld van mensen die standhouden in geloof en vertrouwen. En terecht, ook al lijkt hun verhaal minder extreem dan dat van Stefanus bijvoorbeeld, die om zijn geloof ook daadwerkelijk gedood werd, of de voorbeelden die in Hebr 11:35-40 worden aangehaald. Het loont de moeite om hun voorbeeld even van naderbij te bekijken.

Leven in Babylon

Lees Daniël 1:4-7 Daniël en zijn vrienden komen in een vreemde, vijandige wereld terecht, een hele uitdaging!

- Ze komen in een heel andere cultuur, waar voor de God van Israël en zijn project van leven en welzijn in geloof en trouw geen plaats was.
- Hun naam (= iemands diepste eigenheid) wordt veranderd van een naam waar God in verwerkt was in namen waar de goden van Babylon voorop staan
- Ze moeten zich de cultuur eigen maken om te kunnen functioneren

Het nodigt uit om na te denken over een universele levensvraag die in elke tijd actueel blijft: “Hoe pak je het aan om als gelovige te leven in een wereld waar God op de achtergrond verdwijnt, in een maatschappij die geloofsonvriendelijk is, waar God en godsdienst en principes en zelfs goedheid voorbijgestreefd lijken te zijn?”

Het dilemma

Daniël staat voor een dilemma. Hij leeft in Babylon, dat heeft hij niet te kiezen (wij ook niet). Wat moet hij doen?

1. Volop onderduiken in het leven in Babel, en er helemaal in opgaan. “Als het zo is... let's go, ik wil genieten van alles wat Babylon mij te bieden heeft; Jeruzalem, ach dat is zo ver weg. Niet in. Ik word Babyloniër met de Babyloniërs. Mee met de stroom.”
2. Of moest hij leven in Babel, maar doen alsof Babylon niet bestond: een marginale wereldvreemde gelovige worden, die zich terugtrekt in een soort stolp van heiligheid... of van fanatieke onbuigzaamheid? Een rare godsdienstige snuiter... geen plezier, alles is taboe, niks meedoen... alleen maar de bijbel lezen...

Hier wordt het voorbeeld van Daniël interessant, want hij vindt een derde weg. Leven in Babylon, volop want hij heeft immers geen keuze, maar met Jeruzalem in geest en hart.

- ✓ Hij wordt geen godsdienstfanaat die aan de rand van de maatschappij blijft: hij integreert zich en leeft!
  - hij aanvaardt zijn nieuwe naam met de naam van de God Bel (= ingrijpend)
  - hij volgt de opleiding aan het hof van de koning, met astrologie en zelfs magie in het lessenspakket
  - hij neemt de gewoonten aan en gaat zelfs in de politiek! Daniël 6.2,5 toont dat hij een succesvol man was die bij anderen, zijn rivalen, afgunst opwekte!
- ✓ Hij is geen fanatiekeling, geen moraalridder die aan niets meedoet en constant de confrontatie opzoekt Hij leidt een min of meer normaal leven en geniet er ook van.
- ✓ Hij blijft wel trouw aan zijn God en dat maakt natuurlijk dat hij toch ook anders is. Hij blijft trouw aan de

principes die er volgens hem echt toe doen en dat leidt inderdaad soms tot botsingen. Die enkele botsingen zijn wel verspreid over een leven van zowat 75 jaar! (In mijn jeugd jaren hadden wij de indruk dat je als gelovige (adventist) altijd en overal anders moest zijn en dus constant te maken kreeg met spanning).

- ✓ Hij blijft tactvol en beleefd, stelt oplossingen voor: zie Daniël 1:8-13
- ✓ Hij neemt het op voor zijn heidense concullega's ('geleerden, bezweerders en tovenaars' – Daniël 2 NBG)

Wat helpt Daniël om keuzes te maken en staande te blijven?

In zijn (hun) verhaal komen enkele interessante elementen naar voren:

- ✓ 1:8 Daniël was **vastbesloten** (NBV) – hij nam zich voor (NBG): hij heeft heel bewust nagedacht over wat hij echt belangrijk vindt.
- ✓ **Zijn naam 'Daniël'** betekent: God is mijn rechter. In onze oren klinkt dit nogal dreigend (rechtbank, vonnis, veroordeling), maar niet in Hebreeuwse oren: RICHTER = hij die het goede laat zegevieren; hij die het recht herstelt. Mede dankzij zijn naam leren we Daniël kennen als iemand die altijd weer keuzes maakt voor het goede. Hij wil bijdragen om het goede te laten zegevieren ...
- ✓ Ieder hoofdstuk (zowel de verhalende, als die die wij 'profetisch' noemen) eindigen met de idee van 'overwinning' (God overwint, de gelovige overwint). Een winnaarsmentaliteit. Je niet laten domineren:
  - je geen dingen laten opdringen die je niet wil, nee kunnen zeggen, je niet buigen (lett.= in het stof werpen) maar je rug rechten – zie hoofdstuk 3
  - je geen dingen laten afnemen die je belangrijk vindt, niet te snel 'territorium' afstaan (zie hoofdstuk 6)
- ✓ Daniël heeft een levendige relatie met zijn God; meermaals zien we hem (en ook zijn vrienden) aan het bidden.

12. Bespreek het voorbeeld van Daniël en zijn vrienden, met alle concrete punten die worden aangehaald.

13. Integreer in de maatschappij en succesvol zijn enerzijds, en toch trouw blijven anderzijds...

Haalbaar? Zijn er dan soms geen compromissen nodig? Zo ja, hoe ver kun je daarin gaan? En hoe vermijd je dat vastberadenheid omslaat in fanatisme?

14. Wat helpt jou om staande te blijven? En waarvoor wil je echt wel op de bres staan? Waarvoor minder of niet?

Tegen mijn gewoonte in: Enkele bijzonder interessante citaten van E.G.White. Het loont de moeite om ze samen te bespreken...

"Als iemand zich vergist in zijn interpretatie van een Bijbelpassage, denkt u dan echt dat dit geschillen en onenigheid met zich mee moet brengen? Natuurlijk niet! Het is ondenkbaar om te beweren dat de eenheid van de Kerk erin bestaat de teksten van de Schrift op dezelfde manier te zien. De Kerk kan wel resolutie na resolutie nemen met de bedoeling om alle meningsverschillen uit te schakelen, maar we kunnen niet het denken en de wil geweld aandoen, zelfs niet om alle onenigheid te smoren. Dergelijke resoluties kunnen hoogstens onenigheid camoufleren, maar niet uitschakelen; ze kunnen er niet voor zorgen dat we het allemaal volkomen met elkaar eens zijn. Er is slechts één iets wat de eenheid in de Kerk kan doen groeien: de geest van verdraagzaamheid navolgen die Christus bezat." (E. White, Manuscript Releases, vol 11, p. 266)

"Zij die in Gods dienst staan moeten blijf geven van een grote openheid van geest; met andere woorden, ze moeten mensen zijn zonder vooroordelen, zonder stokpaardjes, mensen die de gebaande wegen vermijden en die in staat zijn te begrijpen dat hun taal en hun manier om de waarheid voor te stellen nodig dienen aangepast te worden aan het soort mensen waarmee ze in aanraking komen en aan de omstandigheden waarin ze leven."

(E.G. White, Lettre 12, 1887, geciteerd in 'Evangéliser, p. 103)

"We zouden onszelf moeten verbieden te denken dat de waarheid iets is wat we bezitten, dat de essentiële fundamenten van ons geloof begrepen zijn, en dat deze kennis volstaat. Integendeel! Waarheid is beweging." RH, 25 maart 1890)

"Het feit dat we jarenlang sommige leerstellingen hebben beschouwd als waarheid, bewijst niet dat onze ideeën onfeilbaar zijn. Tijd maakt van een vergissing geen waarheid." RH, 20 december 1892

"Het feit dat er geen controverse of levendige discussie is in de schoot van Gods volk moet niet beschouwd worden als een bewijs dat de gelovigen gehecht zijn aan 'de gezonde leer'. (...) Als bijbelstudie geen enkele nieuwe vraag oproept, als er geen enkel meningsverschil is om mij tijdens mijn bijbelstudie er toe te brengen mijn pretentie de waarheid te bezitten in vraag te stellen, dan vrees ik dat heel wat mensen, zowel nu als vroeger, zich vooral houden aan de traditie en niet meer weten wie ze aanbidden."

"We bevinden ons niet op veilige grond als we weigeren om iets anders te aanvaarden dan wat wij 'waarheid' noemen. De Bijbel zou het onderwerp moeten zijn van diepe persoonlijke studie." (RH, 18 juni 1889)